

Reclassering Nederland

De Minister voor Rechtsbescherming
Ter attentie van mw. mr. drs. A.G. van Dijk
Directeur Wetgeving en Juridische Zaken
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Reclassering Nederland
Landelijk kantoor

Vivaldiplantsoen 100-200
3533 JE Utrecht
Postbus 8215
3503 RE Utrecht
(T) 088 80 41 000
(I) www.reclassering.nl

Datum	12 juni 2018
Onderwerp	Consultatie conceptwetsvoorstel wijziging regelingen inzake detentiefasering en voorwaardelijke invrijheidstelling
Briefnummer	18.051/101877/JB/HD
Contactpersoon	
Telefoon	
E-mailadres	

Geachte mevrouw Van Dijk,

Op 1 mei 2018 heb ik het conceptvoorstel van de wet tot wijziging van de Penitentiaire beginselenwet, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met de wijziging van de regelingen inzake detentiefasering en voorwaardelijke invrijheidstelling ontvangen. Hierbij doe ik u, mede namens het Leger des Heils, Jeugdbescherming & Reclassering en de Stichting Verslavingsreclassering GGZ (hierna de 3RO), een reactie toekomen. Daarbij zal eerst op een aantal hoofdpunten worden ingaan, te weten op de noodzaak van een dergelijke ingrijpende stelselwijziging, het risico dat niet alle gedetineerden (bijvoorbeeld met LVB-problematiek) in staat zijn om de vrijheden te verdienen, het belang van het penitentiaire programma, het risico dat mensen calculerend gedrag gaan vertonen en de vraag of er voldoende middelen beschikbaar zijn om de ambitie te realiseren. Vervolgens zal een artikelsgewijze reactie worden gegeven.

Inleiding

Op een enkele uitzondering na, keren alle gedetineerden na afloop van hun straf uiteindelijk terug in de samenleving. De samenleving verwacht dat ex-gedetineerden op een verantwoorde en veilige manier terugkeren, zodat recidive zo veel mogelijk wordt voorkomen en er geen nieuwe slachtoffers worden gemaakt. Uit wetenschappelijk onderzoek weten we dat deze doelen optimaal gerealiseerd kunnen worden bij een vloeiende overgang van vrijheidsbeneming via vrijheidsbeperking naar terugkeer in de vrije samenleving. De detentieperiode is – mits goed benut – een periode die kansen biedt om gedrag te veranderen door een combinatie van gedragsbeïnvloeding en controle. Deze interventies geven een optimaal resultaat wanneer deze aansluiten op de

levensloop en de maatschappelijke context van de gedetineerde. Niet alleen gedurende het justitiële traject, maar zo nodig ook erna tijdens de fase van nazorg door gemeenten.

Een 'warme' overdracht naar reguliere hulp- en zorgverleners in het lokale sociale domein is essentieel, omdat het kan helpen om ook na afloop van het justitiële traject terugval te voorkomen.

Onder invloed van ontwikkelingen in de samenleving, veranderingen in de strafrechtketen en nieuwe bestuurlijke verhoudingen, hebben we als 3RO de afgelopen jaren het strafrechtsstelsel zien veranderen. Waar eerst alleen de nadruk lag op het terugdringen van recidive door detentiefasering en bijzondere voorwaarden bij de voorwaardelijke sancties is nu, door initiatieven als Koers en Kansen en Ruim Baan, meer aandacht gekomen voor een levensloopbenadering in samenhang met re-integratie van de justitiabele in de samenleving en herstel van een constructief netwerk binnen het sociale domein. Het onderhavige wetsvoorstel sluit echter naar onze mening onvoldoende aan op deze ontwikkelingen in de keten.

Algemene reactie

Is een dergelijke ingrijpende wijziging echt nodig?

De belangrijkste reden voor de ingrijpende wijziging van het wetsvoorstel lijkt te zijn dat er onvrede en onbegrip in de samenleving zou zijn ten aanzien van het huidige stelsel. U legt in uw voorstel regelmatig de nadruk op de geloofwaardigheid van het strafrechtelijk stelsel en op vergelding. Vergelding is een relevant strafdoel en zeker bij ernstige delicten een evident onderdeel van de straf. Tegelijkertijd is het van belang om het strafdoel vergelding in balans te laten zijn met de andere strafdoelen, zoals het voorkomen van recidive. Ook voor slachtoffers en nabestaanden van ernstige delicten, waar sprake is van langdurige gevangenisstraf, is een lange periode van v.i. soms moeilijk te verteren. Daar hebben we natuurlijk begrip voor. Echter, de voorbereiding op de terugkeer van de veroordeelde in de maatschappij ter voorkoming van herhaling en bevordering van de veiligheid van de samenleving is minstens zo'n belangrijke opdracht voor de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf. Het huidige stelsel houdt hier rekening mee en is ook tot stand gekomen op basis van uitgebreide en deskundige overwegingen op basis van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek en de adviezen van de commissies Vegter en Otte.

Zo is een voorwaardelijke invrijheidstelling bijvoorbeeld geen automatische straffkorting en worden aan de invrijheidstelling van de gedetineerde voorwaarden, ook vrijheidsbeperkende, verbonden waar betrokkene zich gedurende de voorwaardelijke invrijheidstelling aan moet houden. Er worden daartoe zorgvuldige en professionele afwegingen door de betrokken partijen gemaakt. De 3RO houden bij het opstellen van hun advies standaard rekening met de belangen van slachtoffers. En rechters en officieren van justitie houden

bij hun vordering en vonnis ook rekening met de voorwaardelijke invrijheidstelling als onderdeel van de straf.

Ook uit het evaluatieonderzoek 'De praktijk van de voorwaardelijke invrijheidstelling in relatie tot speciale preventie en re-integratie' door de Erasmus Universiteit Rotterdam blijkt – kort samengevat – dat het huidige stelsel goed functioneert. Die mening delen wij. Want ondanks het feit dat het huidige stelsel op sommige punten onlogisch en misschien soms zelfs inconsequent te noemen is en dat de rol van slachtoffers wellicht nog beter meegenomen kan worden, kunnen die aandachtspunten ook op een minder ingrijpende manier worden opgelost dan met een fundamentele herziening.

Kortom, dat het stelsel op punten aanpassing behoeft onderschrijven de 3RO. Echter, dit zou vanuit inhoudelijke overwegingen en op basis van gedegen onderzoek met aanpassingen binnen het huidige stelsel kunnen worden gerealiseerd. Daarbij komt dat, door het hoge tempo van de voorbereiding van dit ingrijpende wetsvoorstel, er een risico ontstaat dat dit ten koste gaat van de zorgvuldigheid.

Duur v.i.-periode

De reclassering hecht er belang aan dat de duur van de controle en begeleiding van gedetineerden wordt afgestemd op de risico's. Bij het overgrote gedeelte van de v.i.-gestelden (ongeveer 75%) blijkt de periode van 2 jaar voldoende te zijn. Een v.i.-periode van maximaal twee jaar is voor het andere deel van de v.i.-gestelden, juist diegenen met een hoger risicoprofiel, wel te beperkend. De Wet Langdurig Toezicht maakt het, indien de periode van v.i. niet toereikend is, mogelijk om de proeftijd van de v.i. te verlengen.

De v.i.-gestelde moet dan wel daadwerkelijk met v.i. gaan; er is immers minimaal 1 dag v.i. nodig om deze verlenging te kunnen realiseren. Er is wel een risico ten aanzien van calculerende verdachten, zo wijst de huidige praktijk uit. Zij besluiten niet met v.i. te gaan, hetgeen betekent dat de proeftijd niet kan worden verlengd. Hierdoor keren zij later onbegeleid en ongecontroleerd terug in de samenleving.

De verlenging van de proeftijd moet bovendien worden voorgelegd aan de rechter, waardoor bij de start van het toezicht de duur nog onzeker is en daarmee de reclassering moet anticiperen op deze onzekerheid in de opbouw van haar inzet gedurende de v.i.. Daarbij komt dat, als deze nieuwe wetgeving van kracht wordt, voor v.i.-gestelden ook nog het penitentiaire programma wordt afgeschaft.

Behoud het goede van het penitentiare programma en de v.i.

De overheid heeft de laatste jaren ingezet op een meer persoonsgerichte benadering van delinquenten, met als doel het voorkomen van recidive. Het creëren van verschillende regimes maakt een vloeiende overgang van vrijheidsbeneming via vrijheidsbeperking naar terugkeer in de vrije samenleving mogelijk. In de laatste fase van een gevangenisstraf kan een gedetineerde in aanmerking komen voor deelname aan een penitentiair programma, waarbij hij buiten de gevangensmuren een programma volgt dat gericht is op zijn resocialisatie.

Deelname aan een penitentiair programma stelt iemand in staat om op strakke en gestructureerde wijze alvast terug te keren in de samenleving. Daarbij volgt hij minstens 26 uur per week een vooraf vastgesteld programma onder toezicht van de reclassering. Het is als het ware een finale oefensituatie in het omgaan met meer vrijheden alvorens hij voorwaardelijk in vrijheid wordt gesteld. Deze elementen maken het penitentiare programma tot een belangrijke periode in de detentiefasering die van toegevoegde waarde blijft voor v.i.-gestelden. In de ideale situatie zou de v.i. enkel een afronding van re-integratie-activiteiten, bestendiging en monitoring van het gedrag moeten betekenen. Ook de reactiesnelheid bij niet naleven van de regels is bij het penitentiare programma uitermate snel. Op gezag van de gevangenisdirecteur wordt een gedetineerde na overtreding direct terug geplaatst naar de gevangenis. Dit heeft een effectief lerend karakter.

Na het penitentiare programma volgt de v.i. In dit stelsel vormt de v.i. de grondslag voor begeleiding en resocialisatie van de veroordeelde, waardoor de overgang van detentie naar de vrije maatschappij geleidelijker wordt gemaakt. De v.i. maakt het mogelijk om na de detentie, middels het stellen van voorwaarden, toezicht te houden en invloed uit te oefenen op de ex-gedeteneerde. Er worden daartoe zorgvuldige en professionele afwegingen door de betrokken partijen gemaakt. De kans op recidive wordt bovendien verkleind, doordat het restant van de straf fungeert als stok achter de deur. Echter als de v.i.-gestelde de voorwaarden overtreedt is de reactiesnelheid voor terugplaatsing v.i. aanmerkelijk minder snel en minder zeker omdat hierbij een oordeel van de rechter nodig is.

In het huidige wetsvoorstel komt de samenloop tussen het penitentiare programma en v.i. te vervallen. De 3RO adviseren om nogmaals goed te kijken naar de succesvolle elementen uit de verschillende regimes. Het in voldoende mate (qua programma en tijd) kunnen oefenen met het opbouwen van vrijheden is een belangrijke voorwaarde voor het verbeteren van de re-integratie. Met name is dit van belang als er sprake is van een langere gevangenisstraf en zwaardere problematiek. Het voorgestelde lang re-integratieverlof in combinatie met extramurale arbeid is mogelijk bedoeld als alternatief voor het penitentiare

programma, maar dit biedt onvoldoende mogelijkheden om stapsgewijs aan meer vrijheden te wennen binnen de samenleving.

Vrijheden verdienen

Wij constateren dat de huidige regelgeving (regeling selectie, plaatsing en overplaatsing gedetineerden) te veel is geënt op termijnen en de fasen van detentie in plaats van gewenst gedrag en risico-inschatting. In de praktijk krijgt dit meer het karakter van een recht en staat dit een stapsgewijze fasering op basis van getoond gedrag soms in de weg. Dit horen we ook terug in de praktijk.

Uw wens dat vrijheden meer verdiend moeten worden past hier ook in. Echter, een gedeelte van de gedetineerden is mede door een (verstandelijke) beperking of door (verslavings)problematiek niet in staat deze verantwoordelijkheid te dragen, hetgeen betekent dat zij (mogelijkerwijs) in het nieuwe stelsel buiten de boot zouden vallen. De reclassering is van oordeel dat ook voor deze groep ruimte moet zijn voor goede diagnostiek en een op maat toegesneden programma, inclusief een gefaseerde terugkeer in de maatschappij. Voor deze groep "niet kunners" biedt het gevangeniswezen wel de ruimte om in het plus-programma geplaatst te worden. De reclassering wil hieraan bijdragen door binnen de gevangenis deze groep extra te motiveren om gebruik te maken van interventies en zorg. Het zou in onze ogen een gemiste kans zijn als deze groep door zijn onmacht niet in een adequaat re-integratie traject komt.

Tot slot nog een tweetal overwegingen:

1. Risico op calculerend gedrag

Er lijkt een omissie in de Wet Langdurig Toezicht te zitten. Om de proeftijd te kunnen verlengen, is het namelijk noodzakelijk dat een gedetineerde minimaal een periode met v.i. is gegaan. Net zoals bij de uitvoering van de regeling tbs, zien we ook bij de uitvoering van de Wet Langdurig Toezicht (nu de proeftijd v.i. verlengbaar is) dat gedetineerden een rationele afweging maken. Hun redenatie hierbij is dat zij liever hun hele detentie uitzitten dan dat ze het risico lopen op 'levenslange bemoeienis van de reclassering'. Dit blijkt uit eerste ervaringen uit de praktijk. Op dit moment zijn het nog gedetineerden met een relatief kort strafrestant. Maar juist doordat in het wetsvoorstel de periode van v.i. wordt gemaximeerd op 2 jaar, veronderstellen we dat dit gedrag ook vertoond zal worden door een aantal gedetineerden dat op dit moment nog een langere v.i.-periode heeft. Dit betekent dat deze gedetineerden vanwege hun weigering mee te werken, niet meer in aanmerking komen voor v.i. en onbegeleid en ongecontroleerd terugkeren in de samenleving, zonder dat is ingezet op risicobeheersing en gedragsverandering. Uit onze gegevens blijkt dat de gedetineerden met een v.i.-periode van langer dan 2 jaar met name mensen betreft die zware geweldsdelicten hebben gepleegd; de samenleving loopt risico's als deze groep ongecontroleerd en onbegeleid terug de samenleving in komt.

De 3RO adviseren om te onderzoeken op welke wijze deze maas in de Wet Langdurig Toezicht kan worden gedicht. Voor veroordeelden bij wie op basis van de wet langdurig toezicht de Gedragsbeïnvloedende en Vrijheidsbeperkende Maatregel (GVM) is toegevoegd aan het primaire vonnis is daarin voorzien.

2. Vakmanschap en capaciteit

Tot slot verzoeken wij om goed te kijken naar de randvoorwaarden, waaronder voldoende financiering, om vanaf dag 1 te werken aan gedragsverandering echt mogelijk te kunnen maken. Want alhoewel wij van oordeel zijn dat de huidige praktijk nog kan worden verbeterd, zal ook het succes van een nieuwe regeling afhangen van een goede risico-taxatie, op maat gemaakt plan van aanpak en een adequate toepassing in de praktijk. Dit vergt een investering in opleidingen en deskundigheid en voldoende capaciteit van medewerkers van zowel het gevangeniswezen als de reclassering.

Artikelsgewijze reactie

Penitentiaire Beginselenwet

Artikel 1.5

De reclassering onderschrijft het idee van een weloverwogen gradatie van vrijheden die afhankelijk is van enkele duidelijke criteria. De reclassering is echter ook van oordeel dat de term 'goed gedrag' in zowel de wettekst als in de memorie van toelichting onvoldoende is gespecificeerd. We realiseren ons dat deze term ook al in de huidige regeling wordt gebruikt. Nu de wet wordt aangepast, is dit een goed moment een en ander specifieker te benoemen. Het is onwenselijk dat het effect van deze wijziging zou uitmonden in willekeur. Daarbij is 'goed gedrag' binnen het detentie regime geen garantie voor risico reductie buiten detentie. Gedetineerden kunnen gewenst goed gedrag vertonen teneinde in aanmerking te komen voor verloven en fasering. Het is van belang dat de beoordeling wordt gedaan op basis van een risicoanalyse inclusief het meewegen van de belangen van slachtoffers en nabestaanden. De reclassering adviseert om een aantal criteria te formuleren op basis waarvan goed gedrag inderdaad objectief kan worden vastgesteld.

Artikel 4

Lid 2a

De reclassering constateert dat het penitentiaire programma middels dit artikel voor alle gedetineerden is gemaximeerd tot 2 maanden. Personen die veroordeeld zijn tot een deels voorwaardelijk straf komen niet in aanmerking voor re-integratie op basis van v.i..

De reclassering vindt het van belang de huidige periode van het penitentiaire programma te handhaven voor de deels voorwaardelijke straffen, ook indien die langer zijn dan 1 jaar. Dit wordt ook in het evaluatieonderzoek van de Erasmus Universiteit als aanbeveling gedaan.

Gezien het lerende en het sterk gedragsbeïnvloedende effect van het penitentiare programma, beveelt de reclassering aan deze te handhaven juist in combinatie met de v.i. voor de langgestraften, doch de periode van het penitentiare programma dan te maximeren tot 6 maanden; zeker als v.i. daarop volgt is dit een voldoende termijn.

Voor het wetsvoorstel v.i. is sprake van een overgangsrecht (nieuw artikel V). Indien de bepaling van het penitentiare programma blijft zoals geformuleerd in lid 2a stelt de reclassering voor hier ook het overgangsrecht toe te passen.

HOOFDSTUK IVA. DETENTIE- EN RE-INTEGRATIEPLAN

Artikel 18a

Lid 3

De reclassering wordt niet in dit wetsartikel genoemd. De directeur van een penitentiare inrichting betreft in de huidige praktijk echter ook het advies van de reclassering. In het Regeerakkoord is aangekondigd dat de reclassering steviger wordt gepositioneerd bij de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen. Om deze rol in de toekomst te kunnen waarmaken, is het wenselijk dat de reclassering toegevoegd wordt aan de instanties als genoemd in artikel 18a lid 3. Voor uitvoering van het Detentie en Re-integratieplan is het goed dat de verantwoordelijkheid van de directeur is benoemd in de wet. Op deze wijze kan de reclassering de directeur verzoeken om zorgvoorwaarden die in het vonnis staan alvast uit te voeren.

ARTIKEL II

Artikel 15

Lid 1b

De reclassering ziet in dit voorstel gevaar voor effecten die de wet juist probeert tegen te gaan. Door de duur van de v.i. zodanig te beperken, kan dit tot gevolg hebben dat de personen met een hoog risico op recidive besluiten niet voor v.i. in aanmerking te willen komen en hun volledige straf uit te willen zitten. Zeker nu de Wet Langdurig Toezicht zodanig is dat de proeftijd van v.i. onder bepaalde gevallen, bij herhaling, met 2 jaar verlengbaar is. Zie de opmerkingen over het onderzoeken van een aanpassing van de Wet Langdurig toezicht eerder in deze brief. In het verlengde hiervan, adviseren de 3RO om goed te kijken naar de situatie dat de (fictieve) v.i.-datum wordt bereikt op een moment waarop het vonnis of arrest waarbij de straf is opgelegd nog niet onherroepelijk is. In dit soort gevallen kunnen gedetineerden zonder voorwaarden met v.i. gaan, hetgeen onwenselijk is.

De wet stelt nu voor dat een afgewezen v.i.-verzoek door de gedetineerde slechts beperkt opnieuw aangevraagd kan worden. De reclassering ziet, juist vanuit het belang van een motiverende bejegening, een risico in het feit dat alleen de gedetineerde zelf na 6 maanden het verzoek kan indienen.

Lid 3c Vanuit de memorie van toelichting

Vanuit de memorie van toelichting het volgende citaat: *"Hierbij zij wel opgemerkt dat veel gedetineerden schulden hebben en in detentie geen inkomen kunnen genereren. Het niet kunnen betalen mag hier geen reden zijn om geen externe vrijheden te verlenen. Juist na toekenning van externe vrijheden, met name in het penitenciaire programma en v.i. zijn er mogelijkheden om inkomen te verwerven en de schadevergoeding te betalen. Op basis van individuele besluitvorming zal daarom worden bekeken welke mogelijkheden er zijn om binnen kaders van externe vrijheden rekening te houden met het betalen van de schadevergoeding"*. De reclassering is blij met deze toelichting, maar realiseert zich eveneens dat hier het gevaar van 'klassenjustitie' schuilt. Diegene die geld heeft kan makkelijker aan deze eis voldoen en kan eerder in aanmerking komen voor v.i. dan diegene die financieel minder draagkrachtig is. Dit geldt ook voor veroordeelden met een afstand op de arbeidsmarkt zoals Ivb'ers, Wajong'ers en mensen met psychische problematiek.

Artikel 15a Lid 2

1°. *ten behoeve van het vaststellen van zijn identiteit medewerking verleent aan het nemen van een of meer vingerafdrukken of een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage aanbiedt;*

Ter verduidelijking toevoegen na de tweede keer dat het woord 'of' wordt gebruikt: 'indien dit om technische reden niet mogelijk is'

Het woord 'of' mag hier niet opgevat worden alsof het een keuze is. Als de vingerafdruk technisch niet mogelijk is, dan kan worden uitgeweken naar het identiteitsbewijs.

2°. *medewerking verleent aan het reclasseringstoezicht.*

Reclassering zoekt naar een classificering wanneer iemand concreet medewerking verleent of niet. Het toestaan van huisbezoek is concreet. Het openhartig en concreet ingaan op de vragen van de reclassering tijdens de toezichtgesprekken en daarmee inzicht verstrekken over de voortgang van risico reductie valt ook onder medewerking verlenen. Iets van die strekking zien we graag toegevoegd. Dat maakt het ook mogelijk dat de veroordeelde hierop is aan te spreken en zo nodig is terug te plaatsen in detentie. Tevens zien wij graag dat de beschrijving van het begrip medewerking verlenen aan reclasseringstoezicht in de Wet Herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (USB) goed afgestemd wordt op de omschrijving in de wet v.i.. In de USB wet komt in artikel 6:3:14 lid3 te staan dat: "de onder toezicht gestelde is verplicht medewerking te verlenen aan het reclasseringstoezicht, daaronder begrepen de medewerking aan huisbezoeken en het zich melden bij de reclassering zo vaak en zo lang als de reclassering dit noodzakelijk acht"

Artikel 15G

Bij overtreding van de voorwaarden zal de resterende straf snel en effectief ten uitvoer moeten worden gelegd. Er zal voldoende capaciteit moeten zijn om gedetineerden vast te houden in geval van een weigering of een herroeping van de v.i. De minister heeft daarnaast aangegeven dat hij het van groot belang vindt dat een overtreding van voorwaarden directe consequenties heeft. In de ogen van de reclassering betekent dit dat – anders dan in de huidige praktijk – maar een zeer korte tijdspanne mag zitten tussen de constatering van de overtreding, het terug melden door de reclassering, het nemen van de beslissing en het verbinden van gevolgen hieraan. Dit betekent ook dat er voldoende capaciteit bij het openbaar ministerie aanwezig moet zijn om een beslissing te nemen en er ook celcapaciteit beschikbaar zal moeten zijn voor herroepen, uitgestelde en afgestelde invrijheidstellingen.

Er is sprake van een belangrijke stelselwijziging: in plaats van v.i. van rechtswege, is sprake van v.i. na een beslissing van het OM. Verder krijgt het OM ook de bevoegdheid om over herroeping te beslissen in plaats van de rechter. Dit betekent meer macht voor het OM en minder voor de onafhankelijke rechter. De gedetineerde kan wel bezwaar indienen bij de rechter zowel wanneer geen v.i. is toegekend, als bij herroeping. Dat betekent dat de rechter pas een rol krijgt na eigen actie door de gedetineerde. Gezien de diversiteit in (financiële) mogelijkheden van de gedetineerden is het de vraag of hierdoor niet rechtsongelijkheid ontstaat. Die moet zo slim zijn om deze mogelijkheid te kennen, tijdig bezwaar in te dienen en ook geld te hebben om een advocaat te betalen om het bezwaarschrift in te dienen. Naar onze mening is hierdoor de kans aanwezig dat de minder rijke en minder slimme gedetineerden minder vaak een bezwaar zullen indienen. Juist door deze stelselwijziging worden deze groepen in onze ogen nog meer op achterstand gesteld.

Artikel 15j vervalt volgens het voorstel, echter in 15j staat dat bij herroeping, de gevangenisstraf weer in gaat. Kan 15j wel vervallen?

ARTIKEL V

15 tot en met 15k van het Wetboek van Strafrecht, zoals deze luiden voor de inwerkingtreding van deze wet, blijven in deze van toepassing op de al lopende vonnissen.

Hieruit maken wij op dat dit ook voor de deels voorwaardelijke straf de huidige wet van toepassing blijft op penitentiair programma. In de tekst wordt

aangegeven dat het gaat om nieuwe zaken waarin uitspraak is gedaan. Wij nemen aan dat bedoeld wordt op nieuwe zaken die onherroepelijk zijn nadat de wet van kracht is geworden.

Wij hopen met deze brief een positieve bijdrage te hebben geleverd aan de verbetering van het wetsvoorstel.

Met vriendelijke groet,
mede namens mijn collega's Ellen Sinnige van de Stichting
Verslavingsreclassering GGZ en Hans-Martin Don van het Leger des
Heils, Jeugdbescherming & Reclassering,

Johan Bac,
algemeen directeur